

Sygn. akt II Ca 669/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 października 2013r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie następującym:

Przewodniczący- Sędzia SO Beata Stachowiak

Sędzia SO Monika Kuźniar (spr.)

Sędzia SO Katarzyna Wręczycka

Protokolant: Elżbieta Biała

po rozpoznaniu w dniu 2 października 2013r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa A. R.

przeciwko M. R.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Oławie

z dnia 28 marca 2013r.

sygn. akt I C 1018/12

I. oddala apelację;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanej 300 zł kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 669/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w pkt I oddalił powództwo A. R. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego – wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 25 sierpnia 2010 r., w sprawie o sygn. akt I ACa 762/10 oraz wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 25 marca 2010 r. w sprawie o sygn. akt XIII RC 2301/08, zaopatrzonych w klauzule wykonalności w dniu 28 października 2010 r.; w pkt II zasądził od powoda na rzecz pozwanej 617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia stanu faktycznego.

W toku sprawy o rozwód zainicjowanej przez A. R. przeciwko M. R. (sygn. akt XIII RC 2301/08), toczącej się przed Sądem Okręgowym we Wrocławiu w dniu 03 listopada 2008 r. Sąd wydał postanowienie, którym zabezpieczył na czas trwania procesu o rozwód roszczenie alimentacyjne pozwanej, poprzez zobowiązanie powoda A. R. dołożenia na rzecz pozwanej M. R. tytułem zaspokojenia potrzeb rodziny kwot po 600 zł. miesięcznie, poczynając od dnia 01 listopada 2008 r. Wyrokiem z dnia 25 marca 2010 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu rozwiązał małżeństwo stron przez rozwód

(pkt I wyroku), a także m.in. oddalił wniosek pozwanej M. R. od zasądzenie alimentów na jej rzecz (pkt VI wyroku) oraz zasądził od pozwanej na rzecz A. R. kwotę 374,95 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt IX wyroku). Na skutek apelacji pozwanej od powyższego orzeczenia, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z dnia 25 sierpnia 2010 r., w sprawie o sygn. akt I ACa 762/10, zmienił punkt IV wyroku Sądu I instancji w ten sposób, że zasądził od powoda A. R. na rzecz pozwanej M. R. tytułem alimentów po 400 zł. płatne z góry do dnia 10-tego każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki w płatności którejkolwiek z rat. Przed Sądem Rejonowym w Oławie toczył się proces z powództwa A. R. przeciwko M. R. o uchylenie obowiązku alimentacyjnego (sygn. akt III RC 124/11). Wyrokiem z dnia 22 września 2011 r. Sąd uchylił obowiązek alimentacyjny A. R. względem M. R. ustalony w/w wyrokiem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, z dniem 01 października 2011 r. W piśmie z dnia 09 września 2010 r. pełnomocnik powoda podniósł, że od dnia 01.11.2008 r. A. R. zapłacił na rzecz M. R. alimenty w łącznej kwocie 13 200 zł. (22 miesiące po 600 zł.). Jednakże, Sąd Apelacyjny uznał, że A. R. winien płacić jedynie po 400 zł. miesięcznie, co łącznie przez okres trwania procesu stanowiłoby kwotę 8 800 zł. (22 miesiące x 400 zł.). Zdaniem A. R., powstała nadpłata alimentów wynosząca 4 400 zł., stanowiąca świadczenie nienależne. W związku z powyższym, wezwano M. R. do podjęcia decyzji, czy powyższą nadpłatę A. R. winien zaliczyć na poczet przyszłych alimentów, czy jednak kwota 4 400 zł. zostanie mu zwrócona. Gdyby adresatka zdecydowała się zaliczyć nadpłatę na konto przyszłych alimentów, do lipca 2011 r. włącznie A. R. byłoby zwolniony z ich płacenia. W piśmie z dnia 08 sierpnia 2012 r. powód wezwał pozwaną do zapłaty na jego rzecz kwoty 374,95 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 26 sierpnia 2010 r. do dnia 07 sierpnia 2012 r., łącznie 470,03 zł. z tytułu należności wynikającej z wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu. Ponadto powód wezwał do zapłaty kwoty 394,68 zł. wynikającej z wyroku Sądu Rejonowego w Oławie tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu. W odpowiedzi zawartej w piśmie z dnia 07.09.2012 r. M. R. wezwała A. R. do zapłaty zaległych alimentów wraz z ustawowymi odsetkami za lata 2010 i 2011 zasądzonych wyrokiem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 25.08.2010 r. Pozwana wyraziła zgodę na potrącenie zobowiązań wymienionych w piśmie z 08 sierpnia 2012 r., przypomniała o konieczności zapłaty zaległych alimentów wraz z odsetkami po potrąceniu zobowiązań. W piśmie z dnia 19 września 2012 r., powód wskazał, iż żądanie zapłaty alimentów jej całkowicie bezzasadne. Powódłożył alimenty w kwocie po 600,- zł. miesięcznie do dnia 25 sierpnia 2010 r. W dniu 07 listopada 2012 r. do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowy w Oławie A. P. wpłynął wniosek M. R. o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko A. R. w oparciu o tytuł wykonawczy – wyrok, Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 25.08.2010 r. sygn. akt I ACa 762/10 w celu wyegzekwowania alimentów zaległych za czas od 01.10.2010 r. do 31.07.2011 r. w kwotach po 400 zł. miesięcznie, oraz za okres od 01.08.2011 r. do 31.08.2011 r. w kwocie po 150 zł. miesięcznie, łącznie 4 150 zł. Sprawa została zarejestrowana pod sygn. akt Kmp 87/12. Pismem z dnia 03 grudnia 2012 r. pozwana przedstawiła szczegółowe zestawienie rat alimentacyjnych oraz dokonanych przez powoda wpłat po dniu 25 sierpnia 2010 r. W dniu 27 grudnia 2012 r. Komornik wydał postanowienie o kosztach postępowania Kmp 87/12, zakończył postępowanie egzekucyjne wobec wyegzekwowania całej należności.

Uzasadniając rozstrzygnięcie Sąd podał, że obowiązek alimentacyjny powoda w kwocie 400 zł obowiązywał od daty wydania wyroku Sądu Apelacyjnego. W toku całego procesu rozwodowego, do dnia wydania wyroku przez Sąd II instancji powód był zobowiązany do alimentów w kwocie wyższej, tj. po 600 zł. miesięcznie, zaś od daty wyroku Sądu Apelacyjnego do daty, z którą Sąd Rejonowy w Oławie uchylił obowiązek alimentacyjny powoda względem pozwanej, tj. 01.10.2011 r. w kwocie po 400 zł. miesięcznie. Sąd podał, że po powstaniu tytułu wykonawczego nie zaistniało zdarzenie, wskutek którego roszczenie wygasło lub nie może być egzekwowane, w szczególności nie doszło do spełnienia świadczenia. Ponadto, nie mogą być umorzone przez potrącenie wierzytelności o dostarczenie środków utrzymania. Sąd wskazał nadto, że skoro postępowanie egzekucyjne zostało zakończone przed dniem wydania zaskarżonego wyroku, to roszczenie o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności wygasło. O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z jego wynikiem.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł powód. Sądowi I instancji zarzucił naruszenie art. 227 kpc w zw. z art. 232 kpc w zw. z art. 233 § 1 kpc w zw. z art. 840 § 2 kpc poprzez błędne przyjęcie, że powodowi wygasło roszczenie o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, w sytuacji gdy wierzyciel został zaspokojony dopiero w dniu 20 grudnia 2013 r., tj. po dniu wniesienia przez powoda powództwa opozycyjnego; naruszenie art. 840 § 2 kpc w zw. z art. 498 § 1 i 2 kc w zw. z art. 410 kc poprzez błędne przyjęcie, że powód nie wykazał spełnienia świadczenia w sytuacji,

gdy świadczenie powoda zostało spełnione przez potrącenie, które w okolicznościach sprawy mogło zostać umorzone jako świadczenie nienależne; naruszenie art. 410 kc w zw. z art. 365 § 1 kpc w zw. z art. 366 kpc w zw. z art. 754(1) kpc poprzez błędne przyjęcie, że uiszczana przez okres 22 miesięcy przez powoda kwota 600 zł tytułem zaspokojenia potrzeb rodziny na rzecz pozwanej jest kwotą należną, w sytuacji gdy z prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 25.08.2010 r. wynika, że powód był zobowiązany do uiszczania na rzecz pozwanej 400 zł miesięcznie tytułem alimentów, począwszy od dnia 03.11.2008 r. do dnia 22.09.2011 r.; naruszenie art. 498 § 1 i 2 kc w zw. z art. 505 pkt 2 kc w zw. z art. 60 § 1 kro poprzez błędne przyjęcie, że nie mogło dojść do skutecznego potrącenia nienależnie pobranego świadczenia alimentacyjnego w kwocie o 200 zł więcej niż tej prawomocnie ustalonej w wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 25.08.2010 r. o sygn. akt ACa 762/10 w sytuacji, gdy Sąd nie wskazał daty od kiedy zasądza alimenty, co w konsekwencji powinno wskazywać, że zasądzone świadczenie winno być liczone od dnia zgłoszenia roszczenia.

Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uznanie powództwa w całości za zasadne i pozbawienie w całości wykonalności wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 25.08.2010 r. o sygn. akt I ACa 762/10 oraz wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 25.03.2010 r. o sygn. akt XIII RC 2301/08, zaopatrzone w klauzule wykonalności z dnia 28.10.2010 r. oraz zasądzenie od pozwanej kosztów procesu za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie oraz o zasądzenie od powoda kosztów postępowania odwoławczego. Podała, że powództwo opozycyjne przysługuje dłużnikowi jedynie do czasu wyegzekwowania całego świadczenia przez wierzyciela, a w przedmiotowej sprawie, na dzień zamknięcia rozprawy, cała należność była już wyegzekwowana, zaś postępowanie egzekucyjne - umorzone. Podała też, że przez potrącenie nie mogą być umarzane wierzytelności o dostarczanie środków utrzymania. Wskazała też, że powód był obowiązany do zapłaty alimentów w wysokości 400 zł dopiero od prawomocności wyroku Sądu Apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd II instancji w pełni podziela prawidłowo poczynione przez Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne w sprawie, przyjmując je także za podstawę swego rozstrzygnięcia, jak również ocenę prawną zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Odnosząc się do zarzutów powoda podniesionych w apelacji w pierwszej kolejności za niezasadne należy uznać zarzuty naruszenia przez Sąd I instancji przepisów postępowania, a to art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 227 k.p.c. i art. 233 k.p.c.

Wskazać należy, że skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez Sąd art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że Sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o odmiennej ocenie niż ocena sądu (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 1998 r., II CKN 4/98).

W kontekście ww. przepisów skarżący zarzucił, że niezasadnym było stanowisko Sądu I instancji, wedle którego roszczenie powoda o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności wygasło w sytuacji gdy wierzyciel został zaspokojony dopiero w dniu 20 grudnia 2013 r., tj. po dniu wniesienia przez powoda powództwa opozycyjnego.

Zarzut ten jest chybiony. Nie ulega wątpliwości, że dłużnik traci prawo do wytoczenia powództwa z art. 840 k.p.c. z chwilą wykonania tytułu wykonawczego, tj. wyegzekwowania przez wierzyciela świadczenia nim objętego. Stanowisko to ugruntowane jest już w orzecznictwie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 10 kwietnia 2013 r. I ACa 715/12 LEX nr 1307402; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2010 r. II CSK 592/09 LEX nr 677750; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2002 r. I PKN 197/01 Wokanda 2002/12/27; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 1988 r. I CR 255/88 LEX nr 8929; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 1978 r. III CRN 310/77 LEX nr 8055).

Zasadność powództwa z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w całości ocenia się według stanu rzeczy w chwili orzekania (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 1976 r. III CZP 18/76 OSNC 1976/9/195). Zasadę dotyczącą czasu orzekania reguluje zaś przepis art. 316 k.p.c., stanowiący, że sąd bierze pod uwagę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Nie może budzić wątpliwości, iż zasada ta musi się odnosić do powództwa przeciwegzekucyjnego.

Poza sporem jest, że w przedmiotowej sprawie cała należność została wyegzekwowana przed wydaniem zaskarżonego orzeczenia, a egzekucja została zakończona. Słusznie zatem Sąd Rejonowy przyjął, że roszczenie powoda objęte żądaniem, wygasło. I już ten fakt był wystarczający do oddalenia powództwa.

Podniesione przez powoda zarzuty naruszenia art. 227 k.p.c. i art. 233 k.p.c. również nie są trafne, bowiem Sąd I instancji prawidłowo zebrał istotne dla rozstrzygnięcia dowody, zgodnie z rozkładem ciężaru dowodu.

Sąd Odwoławczy nie dopatrył się również naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisów prawa materialnego- art. 840 § 2 kpc w zw. z art. 498 § 1 i 2 kc w zw. z art. 410 kc.

Nietrafne jest stanowisko powoda, wedle którego „nadpłacone” przez niego świadczenie stanowić miałyby świadczenie nienależne. Powód nie odróżnia bowiem obowiązków, którymi został obciążony w orzeczeniach obu sądów w sprawie rozwodowej. Postanowieniem z dnia 3 listopada 2008 r. Sąd zabezpieczył powództwo na czas trwania procesu przez zobowiązanie powoda A. R. do płacenia na rzecz pozwanej M. R. tytułem zaspokojenia potrzeb rodziny kwoty po 600 zł miesięcznie, poczynając od dnia 1 listopada 2008 r. Podstawą tego orzeczenia był przepis art. 27 k.r.o., który w zd. 1 stanowi, że oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swych sił oraz swych możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczynić się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Obowiązek z art. 27 k.r.o., choć ma charakter alimentacyjny, różni się od obowiązku stricte alimentacyjnego. W art. 27 k.r.o. chodzi o zapewnienie środków utrzymania dla rodziny, która istnieje, mimo nawet separacji faktycznej małżonków, również w trakcie postępowania rozwodowego. W trakcie trwania małżeństwa nie istnieje między małżonkami obowiązek alimentacyjny (por. G. Jędrejek Komentarz do art.27 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego LEX 2013). Natomiast orzeczenie zawarte w wyroku Sąd Apelacyjny, zasądzające od powoda A. R. na rzecz pozwanej M. R. po 400 zł miesięcznie, ma inną niż określoną w art. 27 k.r.o. podstawę. Podstawą tego orzeczenia jest przepis art. 60 § 1 k.r.o., który stanowi, że małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia i który znajduje się w niedostatku, może żądać od drugiego małżonka rozwiedzonego dostarczania środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom zarobkowym i majątkowym zobowiązanego. Określony w art. 58 k.r.o. przedmiot orzekania przez sąd w wyroku rozwodowym nie obejmuje roszczenia o dostarczanie rodzinie środków utrzymania i - mającego podstawę w art. 27 k.r.o. - roszczenia o alimenty między małżonkami na czas procesu, szeroko bowiem rozumiany obowiązek alimentacyjny oparty na tej podstawie prawnej wygasa na skutek ustania małżeństwa. Nie stanowi jego prawnej kontynuacji obowiązek alimentacyjny oparty na podstawie art. 60 k.r.o., który powstaje dopiero wskutek rozwiązania małżeństwa przez rozwód.

Powyższe, w kontekście niniejszej sprawy oznacza, że z dniem wydania orzeczenia przez Sąd Apelacyjny, a w konsekwencji uprawomocnienia się wyroku rozwodowego, obowiązek powoda przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny (wynikający z art. 27 k.r.o.) wygasł. A zatem - zobowiązanie powoda do płacenia na rzecz pozwanej tytułem zaspokojenia potrzeb rodziny kwoty po 600 zł miesięcznie również wygasło.

Pomiędzy powołanymi obowiązkami powoda nie było zatem związku, w szczególności ustalenie alimentów na rzecz pozwanej w wysokości 400 zł nie stanowiło obniżenia zobowiązania powoda z tytułu zaspokajania potrzeb rodziny, jak zdaje się rozumieć to powód. Nie można zatem powiedzieć, że podstawa świadczonych na rzecz współmałżonka przez czas trwania procesu alimentów, mająca źródło w postanowieniu o udzieleniu ich zabezpieczenia w sprawie o rozwód, odpada (tak Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 października 2010 r. III CZP 59/10 OSNC 2011/5/52, LEX nr 604066, www.sn.pl, Biul.SN 2010/10/8, M.Prawn. 2011/10/540-542). Nie ma zatem racji Skarżący, że wpłacane przez niego kwoty po 600 zł miesięcznie stanowiły świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 kc. Tym samym po

stronie powoda nie powstało żadne wymagalne roszczenie względem pozwanej, które mogłoby być- było nota bene w sposób niezgodny z prawem (art. 505 pkt 2 kc), potrącane.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Odwoławczy na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację powoda jako bezzasadną, o czym orzeczono jak w pkt I sentencji.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego, zawarte w pkt II sentencji, zapadło w oparciu o art. 98 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc i § 6 pkt 3 oraz § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.